

TOLKOWSKY, Sam (eigenlijk Chama) (Bialystok 2 januari 1879 – Antwerpen 6 februari 1935). Ontvluchtte wegens de voortdurende discriminatie van joden met zijn ouders op het einde van de 19de eeuw Rusland. Het gezin werd te Antwerpen ingeschreven op 18 augustus 1887 en ontpopte er zich,

samen met andere overgekomen verwanten, tot een van de meest toonaangevende diamantairfamilies. Tolkowsky volgde moderne humaniora aan het Koninklijk Atheneum Antwerpen, waar hij nauw bevriend raakte met Victor Ressler en Lode Baekelmans en betrokken was bij talrijke Vlaamsgezinde initiatieven. In 1896 werd hij bestuurslid van de **Vlaamsche Kring** en vast correspondent van het toen naar Gent verhuisde overkoepelend studentenorgaan voor het officieel middelbaar onderwijs, *De Goedendag*. Hij ondertekende zijn bijdragen met de initialen S.T. en liet zich als een tegenstander van het **pan-Germanisme** en de **Aldietse Beweging** kennen. Omstreeks die periode was hij ook actief in de literaire Antwerpse atheneumvereniging Elck wat wils. Daarnaast werd hij medewerker en praktisch organisator van het anarchiserende blad *Ontwaking*, waarin hij, naast zijn initialen, ook eens het pseudoniem van S.T. van den Vreemde gebruikte. Hij verzorgde de rubriek "Wetenschappen" en schreef enkele lyrische novellen, typische adolescentenproducten.

Als muzikkliefhebber en verstokt Wagneriaan ontmoette Tolkowsky in het milieu van de Koninklijke **Vlaamse Opera** Anna Kennes (1876-1928), een in artistieke middens

ner-Truppe, die onder meer in de Nederlandse Schouwburg optrad en in Vlaams-nationalistische middens enthousiast onthaald werd. In 1928 werd hij tot ridder in de Kroonorde benoemd. Tol-kowsky werd zwaar door de crash van Wallstreet getroffen (1930).

LITERATUUR: M. Frey, *Een joodse solidariteitsbeweging te Antwerpen: De Centrale: 1920-1940*, RUG onuitgegeven licentiaats-verhandeling, 1975; – G.L. Holvoet, 'Het Koninklijk Athe-neum te Antwerpen en de Vlaamse Beweging', in *Het Koninklijk Atheneum te Antwerpen 175 jaar. De Geschiedenis van een school en haar rol in de Vlaamse Beweging. 1807-1982*, 1982; – H. Heughebaert, 'Tolkowsky, Denise', in *Algemene Muziek En-cyclopedie*, IX, 1983; – F. Verdonck en P. Opreel, 'Denise Tol-kowsky: "Ik heb niets. Dus heb ik ook niets te verliezen"', in *Humo* (3 november 1988), p. 84-90; – J. Moens, 'Het grafmo-nument Tolkowsky-Kennes op de begraafplaats "Schoonsel-hof" te Antwerpen. Aantekeningen bij een niet alledaags grafmonument', in *Antwerpse Vereniging voor Bodem- en Groton-derzoek. Bulletin*, nr. 3 (199